

Sygn. akt VIII C 555/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2013 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia Wydział VIII Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Kontrym

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Łukiańczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2013 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) S.A. z siedzibą we W.

przeciwko A. P.

o zapłatę

I. uchyła w stosunku do pozwanego A. P. wyrok zaoczny tut. Sądu z dnia 5 czerwca 2012 r. wydany w sprawie sygn. akt VIII C 555/12 i oddała powództwo,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2417 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 marca 2012 r. strona powodowa (...) S.A. z siedzibą we W., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanych A. P. i Zakładów (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. kwoty 46.886,11 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 45.998,11 zł od dnia 6 listopada 2009 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu podała, iż M. P. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) i Wyrób Wędlin jest jej dłużnikiem. Wierzytelność ta stwierdzona została nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 9 czerwca 2011 r., sygn. akt V GNc 1747/11 opiewającym na kwotę 70.998,11 zł. Wskazała, iż w dniu 13 września 2011 r. pozwani, za zgodą i wiedzą dłużnika przystąpili do wskazanego długu. Na dzień wniesienia pozwu kwota zadłużenia wynosi 46.886,11 zł. W porozumieniu uzgodniono, iż dług będzie spłacany w miesięcznych ratach po 8.000 zł, w terminie do ostatniego dnia miesiąca, zaś w przypadku uchybienia terminowi wpłaty którejkolwiek z rat pozostała do zapłaty kwota staje się natychmiast wymagalna. Wskazała, iż w zamian za zabezpieczenie jego roszczenia poprzez przystąpienie pozwanych do długu, zobowiązała się do wycofania uprzednio złożonego wniosku o ogłoszenie upadłości M. P.. Zobowiązanie to zrealizował poprzez złożenie stosownego pisma. Wniosek powoda został jednak przez Sąd oddalony. Podniosła, iż dłużnik M. P. nie uiszczał lub uiszczał nieterminowo umówione raty. Tym samym dług stał się wymagalny.

W dniu 5 czerwca 2012 r. tutejszy Sąd wydał wyrok zaoczny, w którym zasądził solidarnie od pozwanych A. P. i Zakładów (...) sp. z o.o. w J. na rzecz strony powodowej (...) S.A. z siedzibą we W. kwotę 46 886,11 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 45 998,11 zł od dnia 6 listopada 2009 r. do dnia zapłaty oraz zasądził na rzecz strony

powodowej kwotę 4.812 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów procesu, od którego pozwany A. P. skutecznie złożył sprzeciw, wnosząc o uchylenie wyroku zaocznego i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu sprzeciwu przyznał, iż zawarł wskazane w pozwie porozumienie, jednakże jest one nieważne z mocy prawa, gdyż w dniu 5 września 2011 r., a więc przed zawarciem porozumienia, Sąd Rejonowy w Radomiu ogłosił upadłość dłużnika M. P.. Ponadto porozumienie zostało zawarte przez niego pod wpływem błędu. Wskazał, iż ma wiedzę, iż dłużnik zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 5 września 2011 r. o ogłoszeniu jego upadłości i że Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie i umorzył postępowanie w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości w listopadzie 2011 r. Jednakże nie zmienia to faktu, iż zawarte porozumienie jest nieważne z mocy prawa, gdyż w chwili jego zawierania dłużnik pozostawał w stanie upadłości. Dopiero z dniem prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie ogłoszenia upadłości i umorzenia postępowania w sprawie, upadły odzyskuje prawo zarządzania swoim majątkiem i rozporządzania jego składnikami. Podniósł, iż w dniu podpisywania porozumienia nie miał wiedzy, iż została ogłoszona upadłość dłużnika. Nie podpisałby przedmiotowego porozumienia gdyby wiedział o ogłoszeniu upadłości dłużnika, zatem działał pod wpływem błędu. Był przekonany, iż w odniesieniu do dłużnika w dalszym ciągu toczy się postępowanie o ogłoszenie upadłości i że dłużnik w dalszym ciągu zarządza swoim majątkiem oraz wierzyciel będzie mógł skutecznie cofnąć wniosek o ogłoszenie upadłości, co w konsekwencji miało doprowadzić do upadłości dłużnika oraz dodatkowo wzmocnić wiarygodność wierzyciela. Wskazał, iż uchylił się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia złożonego przy zawieraniu przedmiotowego porozumienia poprzez przesłanie wierzycielowi oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

W dniu 9 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Radomiu, V Wydział Gospodarczy na skutek pozwu strony powodowej (...) S.A. we W. przeciwko M. P. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym nakazał pozwanemu aby zapłacił powodowi kwotę 70.998,11 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 października 2009 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 888 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, sygn. akt V GNc 1747/11.

Dowód:

- Nakaz zapłaty k. 12;

W dniu 5 września 2011 r. Sąd Rejonowy w Radomiu, V Wydział Gospodarczy ogłosił upadłość M. P. obejmującą likwidację majątku dłużnika.

Dowód:

- Postanowienie z dnia 5 września 2011 r. k. 49-50

W dniu 13 września 2011 r. strona powodowa (...) S.A. z siedzibą we W. zawarła z M. P. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) i Wyrób Wędlin M. P. z siedzibą w K., Zakładami (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. oraz A. P. porozumienie w sprawie spłaty długu wraz z oświadczeniem o przystąpieniu do długu. Na jej podstawie dłużnik M. P. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) i Wyrób Wędlin M. P. uznał dług wynikający z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 9 czerwca 2011 r., sygn. akt V GNc 1747/11 w kwocie 70.998,11 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 06.10.2009 r. oraz wraz z kosztami postępowania i zobowiązał się do jego spłaty łącznie z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania, w miesięcznych ratach po 8.000 zł w terminie do ostatniego dnia każdego miesiąca, począwszy od października 2011 r. W przypadku braku terminowej spłaty którejkolwiek z rat lub wpłaty w niepełnej wysokości, pozostała do zapłaty kwota miała się stać natychmiast wymagalna. (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. oraz A. P. oświadczyli, iż przystępują do długu i zobowiązują się do jego spłaty wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania na zasadach odpowiedzialności solidarnej z dłużnikiem. (...) S.A. oświadczył, iż wobec zawarcia porozumienia złoży w Sądzie Rejonowym w Radomiu V Wydział Gospodarczy pismo procesowe zawierające oświadczenie, którym cofnie wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika.

Porozumienie zostało zawarte w celu wycofania wniosku o upadłość albowiem M. P. miał spłacić dług w ratach, dla zabezpieczenia wykonania porozumienia do długu przystąpili pozwany A. P. i Zakłady (...) sp. z o.o. z siedzibą w K.. W tamtym czasie, jako, że właściwy dłużnik powoda był dużym lokalnym pracodawcą, podejmowane były działania chroniące ten podmiot przed upadłością.

Dowód:

- Porozumienie k. 13-15;
- Zeznania świadka T. D. k. 111;
- Zeznania pozwanego A. P. k. 141

Postanowieniem z dnia 17 października 2011 r. Sąd Rejonowy w Radomiu, V Wydział Gospodarczy, sygn. akt V GU 9/11 oddalił wniosek wierzyciela (...) S.A. we W. o umorzenie postępowania oraz wniosek dłużnika M. P. o uchylenie postanowienia o ogłoszeniu upadłości i umorzenie postępowania.

Dowód:

- Postanowienie z dnia 17 października 2011 r. k. 16;

W dniu 17 października 2011 r. pozwany A. P. złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, gdyż podpisał przedmiotowe porozumienie nie wiedząc i nie będąc o tym poinformowany przez wierzyciela (...) S.A. ani przez dłużnika M. P., że w dniu 5 września 2011 r. została ogłoszona upadłość dłużnika.

Dowód:

- Oświadczenie wraz z potwierdzeniem nadania. k. 51-52;

W piśmie z dnia 24 października 2011 r. strona powodowa wskazała, iż uchylenie się przez pozwanego od oświadczenia woli jest bezpodstawne.

Dowód:

- Pismo z dnia 24 października 2011 r. k. 52;

Sąd zważył co następuje

Powództwo w stosunku do pozwanego A. P. okazało się bezzasadne, dlatego też wyrok zaoczny należało uchylić, a powództwo oddalić.

Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy pozostawały pomiędzy stronami bezsporne.

Istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy pozwany A. P. był uprawniony do uchylenia się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli, a w konsekwencji czy jest obowiązany do świadczenia na rzecz strony powodowej.

Zgodnie z art. Art. 84 § 1 kodeksu cywilnego w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (§2).

O wskazanej wadzie oświadczenia woli można mówić, gdy składający oświadczenie woli działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Nie każdy jednak błąd uzasadnia uchylenie się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli. Aby było to możliwe błąd musi się charakteryzować następującymi cechami: musi być błędem, co do treści czynności prawnej oraz musi być istotny. Oba te kryteria muszą występować łącznie. Dla uznania, iż błąd dotyczy treści czynności prawnej wystarczy aby mylnie wyobrażenie dotyczyło jakiegokolwiek elementu czynności prawnej. Błąd co do treści czynności prawnej może się zatem odnosić do okoliczności objętych treścią oświadczeń woli (czynności prawnej), wprowadzając nimi nieobjętych, ale łączących się ściśle ze składanymi oświadczeniami woli, oraz związanych nie z oświadczeniami woli, lecz z innymi składnikami czynności prawnej, a także dotyczyć jej skutków. O uznaniu błędu za błąd co do treści czynności prawnej decyduje jego związek strukturalny, wewnętrzny z treścią czynności, o którą chodzi. Ma on miejsce wówczas, gdy fakt mylnie wyobrażony łączy się z samą strukturą dokonywanej czynności. Obojętne jest, czy fakt mylnie wyobrażony znalazł wyraz w złożonym oświadczeniu woli. Związek ten jest dostatecznie ścisły, jeżeli błąd tak ingeruje w treść czynności prawnej, że wypacza jej sens faktyczny lub prawny. Natomiast istotność błędu powinna być oceniana tylko według kryteriów obiektywnych. W orzecznictwie wskazuje się, że obiektywna istotność błędu oznacza, iż błąd jest tego rodzaju, że żaden rozsądny człowiek, znający prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści. Wyraża ona jakby ciężar gatunkowy błędu. Oświadczenie woli w konfrontacji z rzeczywistością przedstawia się jako nieracjonalne, pozbawione uzasadnienia z punktu widzenia życiowego lub prawnego. Między błędem a oświadczeniem woli powinien istnieć związek przyczynowy. Nie ma znaczenia, czy błąd odnosi się do faktów poprzedzających zawarcie stosunku prawnego, towarzyszących jego zawarciu, czy też jego skutków.

Możliwość uchylenia się od skutków prawnych, złożonych pod wpływem błędu, oświadczeń woli skierowanych do drugiej strony i stanowiących element czynności prawnej odpłatnej, uzależnione jest od spełnienia dodatkowej przesłanki. Ustalenie, iż błąd dotyczy treści czynności prawnej i jest obiektywnie istotny, nie jest wystarczające. Stosownie do treści § 1 art. 84 k.c. zdanie drugie spełniona być musi ponadto jedna z trzech wskazanych w nim przesłanek, mianowicie druga strona: błąd wywołała swoim choćby niezawinionym zachowaniem albo o błędzie wiedziała, lub z łatwością błąd mogła zauważyć. Przesłanka ta sprowadza się do określonej postawy adresata oświadczenia woli w stosunku do błędu osoby oświadczającej. Mianowicie chodzi o pewnego rodzaju współdziałanie adresata oświadczenia woli w powstaniu wadliwości czynności prawnej. Współdziałanie to może mieć zarówno charakter czynny (błąd wywołał), jak i bierny (o błędzie wiedział i nie uczynił nic, by kontrahenta z błędu wyprowadzić, a nawet - o błędzie wprawdzie nie wiedział, ale mógł go z łatwością zauważyć). Ustalenie tej przesłanki nakazuje przeprowadzenie oceny zachowania adresata wadliwego oświadczenia woli. Przedmiotem analizy staje się jego postępowanie oraz stan wiedzy i świadomości, a także przyczynowość zachowania się adresata dla powstania błędu lub w nim utwierdzenia. Natomiast nie jest konieczne, aby działanie drugiej strony umowy było wyłączną przyczyną błędu, wystarczy, aby zachowanie drugiej strony było współprzyczyną błędu" (wyrok SN z dnia 12 października 2000 r., IV CKN 144/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 60). Nie ma znaczenia rodzaj tego zachowania, działanie czy zaniechanie. Błąd może być wywołany milczeniem, jeżeli błędzący mógł wyciągnąć fałszywe wnioski co do okoliczności sprawy. Podobnie obojętny jest zawiniony lub niezawiniony charakter postępowania adresata oświadczenia woli.

W ocenie Sądu analiza okoliczności faktycznych niniejszej sprawy prowadzi do wniosku, iż bez wątplenia oświadczenie woli złożone przez pozwanego było dotknięte wadą oświadczenia woli, albowiem pozostawał on w błędzie co do treści czynności prawnej, był to błąd istotny oraz druga strona o błędzie wiedziała lub mogła błąd z łatwością zauważyć.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż jak wynika zarówno z treści porozumienia, jak i zeznań świadków oraz z przesłuchania samego pozwanego porozumienie zawarte zostało, aby nie dopuścić do ogłoszenia upadłości dłużnika M. P.. Pozwany przystąpił zaś do długu w celu zabezpieczenia wierzytelności przysługującej stronie powodowej. Zatem okolicznością faktyczną łączącą się nierozdzielnie i ściśle z treścią czynności prawnej w postaci tego porozumienia było niepozostawanie dłużnika w stanie upadłości. Stwierdzić zatem należy, iż błąd pozwanego polegający na mylnym wyobrażeniu, iż w stosunku do dłużnika nie została ogłoszona upadłość dotyczył treści czynności prawnej.

Błąd pozwanego był również błędem istotnym. Pozwany nie przystąpiłby bowiem do długu w celu zapobieżenia ogłoszeniu upadłości M. P., gdyby wiedział, iż upadłość została już ogłoszona. Ponadto żaden rozsądnie myślący człowiek nie przystąpiłby do długu przysługującego wierzycielowi względem dłużnika pozostawającego w stanie upadłości. Oczywistym jest bowiem, iż podmiot w upadłości nie miałby możliwości spełnienia ciężącego na nim obowiązku, co automatycznie łączyło by się z koniecznością spłaty przez przystępującego do długu.

Ponadto okoliczności faktyczne niniejszej sprawy wskazują, iż strona powodowa bez wątpienia o błędzie wiedziała lub mogła błąd zauważyć. W ocenie Sądu strona powodowa jako podmiot inicjujący postępowanie upadłościowe powinna była monitorować to postępowanie i posiadać wiedzę o wydanym w sprawie orzeczeniu, a jeżeli takiej wiedzy nie posiadała powinna była sprawdzić tę okoliczność przed zawarciem porozumienia.

Mając powyższe na uwadze uznać należało, iż pozwany był uprawniony do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Jak wynika natomiast z treści art. 88 § 1 k.c. oświadczenie takie należy złożyć w ciągu roku od wykrycia błędu. Pozwany oświadczenie złożył w dniu 17 października 2011 r., zatem bez wątpienia termin ten został zachowany. Uznać zatem należy, iż skutecznie uchylił się od złożonego oświadczenia woli. W konsekwencji złożone przez niego oświadczenie woli, będące elementem zawartego porozumienia uznać należało za nieważne. Tym samym brak było jakichkolwiek podstaw do uznania, iż pozwany jest obowiązany do jakiegokolwiek świadczenia względem strony powodowej. Dlatego też Sąd uchylił wyrok zaoczny oraz oddalił powództwo.

Należy zwrócić uwagę i na inną kwestię. A mianowicie na to, że w dniu zawarcia spornego porozumienia zobowiązanie, jakie przyjął na siebie powód, było niemożliwe do wykonania a niemożliwość ta miała w tym wypadku charakter pierwotny. Niemożliwym było bowiem skuteczne złożenie wniosku o umorzenie postępowania upadłościowego skoro doszło do ogłoszenia upadłości przed dniem zawarcia porozumienia a to powinno skutkować nieważnością umowy z mocy przepisu art. 387 § 1 kc.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II sentencji wyroku znajduje oparcie w art. 98 k.c., zgodnie z którym strona przegrywająca obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej ochrony (koszty procesu).

Wobec faktu, iż pozwany wygrał proces w całości, Sąd zasądził na jego rzecz od strony powodowej kwotę 2417 zł tytułem poniesionych kosztów procesu, na którą składają się kwota 2400 zł kosztów zastępstwa procesowego oraz 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.